

גטרוד קראוס בתנוחות ריקוד שעיצבה כמחול ארץ-ישראלי בתחילת שנות ה-40

העולה תמונה של גטרוד קראוס שצולמה זמן קצר אחרי שעלתה לארץ, בשנת 1935. למרות שלא הייתה ציונית, חשה בצורך לעלות לארץ.

ריקוד חסידי כשלאשה מיגבעת ושערותיה משמשות כתחליף לפיאות, הור פיעה גטרוד בשנת 1946 בריקוד חסידי.

אחרונים — שבוע לפני מותה הדגישה צעדי ג'ז באקדמיה למוסיקה בירושלים — היו לה התלבטויות בקשר לכך. "היא אמרה לי פעם שאיננה יודעת אם המאמץ ללמד שוב ושוב הוא כדאי", סיפרה הש"בוע רותי. "גטרוד טענה שהאנשים לא קולטים את האמנות שלה כפי שהיא מנסה להעבירה הלאה, אבל למרות זאת היא לה צורך חזק ללמד ולתת מעצמה. היא היתה כמו מעין נובע, וההוראה היתה בשבילה אתגר אישי, גם כשהיתה חולה וכבר בקושי עמדה על רגליה. בשנים האחרונות, לא עלה בדעתה להפסיק ללמד. הוויתור על כך נראה לה כמו המוות.

"היא היתה מאוכזבת מהופעות מחול בארץ. אמרה שלאנשים אין מה להגיד, ושאלה בשביל מה הם מבוזים כל-כך הרבה כסף. לפעמים היתה מוסיפה שהיא תפאורה יפה... לעומת זאת התלהבה מהי חומר האנושי בארץ, אמרה שיש כישרון נות ויש עם מי לעבוד, אבל צריך אמן שיידע לגלות ולפתח את מה שיש". בשנות השיא של פועילותה הופיעה גטרוד קראוס עם להקתה בהצגות של האופרה הישראלית ובקונצרטים של תזמורת הפילהרמונית. היא יצרה את הכוריאוגרפיה בהצגות תיאטרון ובמופעי עים שונים בקיבוצים. הבמאי-מפיק מנחם גולן שיתף איתה פעולה בתקופת היותו מנכ"ל לדראמה בקיבוצים.

"היא הקדישה את כל חייה לאמנות", אמר גולן. "יש לה, לדעתי, חלק עצום ביצירת מה שנקרא המחול הישראלי. אני לא יודע מה נתנו לה הערכה מספקת. נראה שבשנים האחרונות היא נדחקה לקרן-זווית. שנים אחרי שעברנו יחד היתה מגלה עניין במעשי, אמרה שהיא עוקבת אחרי מה שקורה איתי. נשארתי מעריץ שלה, ביחוד של הכושר והאי-שיות הדינאמית שלה."

בשנת 1951, כאשר אבנר חזקיהו היה עדיין עולה חדש ושחקן בלתי-מוכר, צפ"ת לו גטרוד קראוס עתיד מבטיח בתיאטרון. "היא היתה אשת תיאטרון מושלמת, עם הבנה עצומה למוסיקה, לתיאטרון, לכל דבר", אמר חזקיהו. "היתה לה תפיסה לא-רגילה, עם הרבה הומור". גם השחקן יעקב בודו, שנשלח לפני 25 שנים לסטודיו שלה, יחד עם חברים נוספים בלהקה הצבאית שבה שירת, נמנה עם מעריציה. "היא היתה מורה יוצאת מן הכלל וקסדנית מאוד", ניזכר בודו בעת הלוחית. "דרשה מאתנו שתוך שבוע נדע לרקוד בצורה מושלמת. השפאגאטים שאילצה אותנו לעשות היו הורגים אר-תנו..."

עיני ילדה

וחיוך תמים

הזמרת יפה ירקוני היתה חניכתה של גטרוד מגיל תשע, במשך 12 שנה. יפה, שבאה ממשפחה חסרת-אמצעים, למדה אצלה בחינם וגטרוד אף (המשך בעמוד 40)

תף באחד מכיתות המחול שלה. מספר רת אורנה, "היא לא הוכירה אף פעם את עניין התשלום ועודדה אותי בנוואה שפעם אשתלב בתיאטרון בארץ. היא היתה אשה גדולה, נהדרת, בעלת אינטלקט חריף. כל מי שעבד בשטח אמנות הבמה וראה אותה — הושפע ממנה. מצער רק שבזמנו לא היו תנאים מתאימים ללהקות מחול".

הרקדנית נמוכת-הקומה, שלא נישאה מעולם, חלקה את דירתה שברחוב פרוג

מיהרו לשלוח את ילדיהם ללמוד ריקוד. מעולם לא ניוקקה לשירתו של פסנתרן בשיעוריה, היא הצליחה לשלב את הנגינה עם הוראת המחול.

"כאשר עזבה אותנו נשארנו אנו, התלמידות, כמו עדר ללא רועה", מספרת תלמידתה, "הסתובבנו בין מורים אחרים, ולא הצלחנו למצוא תחליף. היא היתה חביבה מאוד, אם כי נתונה לעיתים למצב צבירוח, כמו כל אמן גדול. לכסף לא היה שום ערך בעיניה. בכל דבר חיפשה

תמונה אחרונה

גטרוד קראוס בחברת חווה גבעול, מזכירתה במשך 25 השנים האחרונות, בעת טכס החתונה של בתה של חווה, ליאור (מימין). פרט לתמונה זו, אין לחווה אף תמונה יחד עם הרקדנית.

רק את העניין והסיפוק, לולא היתה לה תמיד מזכירה, לא היה נותר לה דבר."

צעדי ג'אז

לפני המוות

כאשר השחקנית אורנה פורת על-תה לארץ מגרמניה, בשנת 1947, לא ידעה עיברית והתקשתה למצוא עבודה בתיאטרון. "גטרוד הזמינה אותי להשי-